

**Szakmai beszámoló a Magyar Levéltárosok Egyesülete
NKA 30733/14 azonosítószámú pályázatához
(Az MLE részvétele külföldi konferenciákon, szakmai rendezvényeken)**

**Beszámoló a Lengyel Levéltárosok Egyesületének VI. Vándorgyűléséről
Wroclaw, 2012. szeptember 5-7.**

A Magyar Levéltárosok Egyesülete képviselőjében vettem részt 2012. szeptember 5-7. között a Lengyel Levéltárosok Egyesülete vándorgyűlésén Wroclawban. A lengyel egyesület öt évente rendezi meg a három napos tanácskozást. A helyszín mindig változik. Wroclawban a főszervezők az egyesület mellett az Állami Levéltárak Igazgatósága és a wroclawi Műszaki Egyetem Levéltára voltak. Az összesen 29 szekcióban és 2 plenáris üléssel rendezett konferenciának nagyjából az egyetem különböző termei adtak otthont, de néhány szekció a Wroclawi Állami Levéltárban dolgozott, a Nemzetközi Kapcsolatok szekció pedig az Ossolineumban kapott helyett.

A vándorgyűlés címe volt *„Megtartani a múltat összhangban a jövővel”*

A VI. vándorgyűlés ünnepélyes megnyitóján a külföldi delegációk nevében a Cseh Levéltáros Egyesület elnöke köszöntötte a vándorgyűlés nagy számú résztvevőjét.

A vándorgyűlés fő témája az információs társadalom által támasztott elvárásokra adott válaszok megfogalmazása, a digitalizálás, adatbázis építés, elektronikus iratok stb. problémáinak és a megoldásoknak, megoldásra váró feladatoknak az artikulálása voltak.

Szeptember 5-én az ICARUS képviselői (Thomas Aigner és Karl Heinz) mutatták be a szervezetet munkáját és a terveiket. Lengyelországban a Krakói Állami Levéltár alakított ki együttműködést az ICARUS-sal, Anna Sokól levéltáros ismertette az együttműködésben rejlő lehetőségeket és a terveket. A Wroclawi Egyetem képviselője Przemysław Wiszewski levéltáros arról beszélt, hogy a felsőoktatási intézmények fejlesztésére az ICARUS tagság milyen formában használható. A Wroclawi Egyetem Történettudományi Intézetében 1990 óta évente 60 diák fejezi be a tanulmányait. A szakmai képzés miatt is szükség van az egyetem és a levéltárak kapcsolatára. A fiatalok ma már ismereteik megszerzéséhez nagyobb részt számítógépeket használnak. Fontossá vált az intézményeknek, hogy a levéltári forrásokat ilyen formában is elérhetővé tegyék a diákok számára. A különböző típusú források, oklevelek digitális feldolgozása és oktatásban, kutatásban történő felhasználása az egyetem ICARUS tagságának eredményeként jelentősen fejlődött.

A Cseh Nemzeti Levéltár képviselői (Jitka Krecková, Eva Gregorovicová, Jan Kahuda és Lenka Matusiková) a családi levéltárak és a zsidó nyilvántartások feldolgozását mutatták be. A projektet az ICARUS-sal együttműködve valósították meg.

Végezetül az Európai Levéltári Portált mutatta be az ICARUS képviselője Kerstin Muff. 2012-re megteremtették a portál infrastruktúráját és jelentős adattartalom is elérhetővé vált a portálon keresztül. Kidolgozták az adatcsere szabványt és megoldották a használatát. A jövőre nézvést az APEX program ad lehetőséget a további együttműködésre és fejlesztésre.

Az ICARUS programmal párhuzamosan nyolc workshopban foglalkoztak a levéltárosok az elektronikus iratok problematikájával. A hivatalokban képződő elektronikus iratok átvétele és levéltári kezelése ugyanolyan kérdéseket vet fel, mint Magyarországon. A digitalizálás a gyakorlatban és az integrált levéltári információs rendszer kidolgozása témában szintén szerveztek workshopot. A vállalati iratok biztonságos tárolására több megoldás született. A

vállalatok székhelyén kialakított irattárak több esetben nem felelnek meg az állományvédelmi előírásoknak. A Levéltáros Egyesület által működtetett raktárak a vállalati iratok számára ideális őrzési körülményeket biztosítanak, a szolgáltatás az adott vállalat számára gyors és szakszerű, de felmerül a kérdés, hogy valóban egyesületi feladat-e a vállalati iratok elhelyezése. A levéltári kommunikáció korántsem olyan hatékony, mint az a levéltárosok képzeletében él, vagy szeretnék. A valóságban sokat kell még tanulni ezen a területen is. A személyes kapcsolatok jelentőségét hangsúlyozták a résztvevők. Az oktatás és levéltár workshop a levéltárak oktatásban játszott szerepével, lehetőségeivel és jelentőségével foglalkozott. A lengyel levéltári törvény aktualizálása témában is szerveztek szekciót. A lengyel állami levéltárak munkáját a többször módosított 1983. július 14-én kiadott levéltári törvény a nemzeti levéltári gyűjteményről és a levéltárakról határozza meg, ami azonban már a módosítások ellenére nagyrészt elavult, nem felel meg a változásoknak. A törvény módosítás szakmai előkészítésének szánták a szekció munkáját.

Szeptember 6-án szekciókban foglalkoztak az iratértékelés problémáival, a levéltár tudomány jövőjével, az Oral History levéltárak létrehozásával, a levéltáros képzéssel, a levéltári anyag raktározási körülményeivel és az állományvédelmi előírásokkal(amelyek messze nincsenek összhangban), az egyházi levéltárak, kiemelkedően a római katolikus egyház levéltáraival(különös tekintettel az egyházi intézmények iratanyagának elhelyezése kérdésével), az adatvédelemmel, a levéltári sztandardizáció általános és lengyel eredményeivel. Foglalkoztak a pop kultura levéltári anyagának a begyűjtésével és a modern társadalmi közösségek iratképzésével és levéltári őrzésének a megoldásával. A levéltár menedzselésének kérdései szintén napirendre kerültek.

A Nemzetközi Levéltári Kapcsolatok szekcióban a diákokra vonatkozó iratok gyűjtéséről és a Polóniak történetéről esett szó. Az egyetemi levéltárak gyűjteménye döntő részben a diákokkal kapcsolatos iratokból tevődik össze. Azonban a begyűjtési módszerek kidolgozása és szabályozása erősen hiányos. Az Egyetemi Levéltárak Szekciója és a Nemzetközi Levéltári Tudományos Tanács létrehozott egy speciális bizottságot, ami ankétot szervezett a levéltárosok és egyetemi központok számára, amelyekben a diákok dokumentációja található. Az előadó bemutatta a korábbi munka eredményeit és a hallgatói iratok gyűjtésére vonatkozó szabály tervezetet. Ebben a szekcióban volt előadó Bernard Kołodziej, aki a külföldi Polóniak történetének kiváló kutatója és publikálója. Előadásában bemutatta a franciaországi és angliai Katolikus Missziók működését, a lengyel emigráció tagjainak a lelki gondozását a világ országainak egyházi levéltáraiban található források alapján.

A részvételt a Lengyel Levéltárosok Egyesülete vándorgyűlésén hasznosnak, és a kapcsolatok fenntartását és ápolását a jövőre nézvést is érdemesnek tartom.

Csombor Erzsébet

Beszámoló a 82. Német Levéltári Napon való részvételről Köln, 2012. szeptember 26-29.

2012. szeptember 26. és 29. között került megrendezésre Kölnben a Német Levéltárosok Egyesülete által a Német Levéltári Nap. A Levéltári Naphoz kapcsolódóan immáron hagyományosan került megrendezésre az Archivistica szakmai kiállítás és vásár is.

A konferenciának keretét ezúttal a „Kulturális tőke és gazdasági potenciál: levéltári jövőképek” téma szolgáltatta. A konferencián közel 800 németországi illetve külföldi levéltáros vett részt. A levéltárak jövőjére vonatkozó koncepciók kérdésköréhez sajátos kontrasztot képzett a Kölni Városi Levéltár 2009. évi összeomlása, amelynek kapcsán

fokozottan jelentkezett az igény, hogy ilyen tragikus helyzetben milyen jövőképet vallhat magának egy-egy levéltár.

A konferenciát Jürgen Roters kölni főpolgármester nyitotta meg. megnyitójában kiemelte, hogy Németországban aligha van más város, ahol az a kérdés sokkal aktuálisabb, mint Köln, ahol a városi levéltár sorsa alapján foglalkoztatja a város lakosait és vezetését, illetve mit tudnak tenni a kimentett anyag megmentése érdekében, milyen új levéltárat építsenek. Az egyik legértékesebb városi levéltár pusztulása, tragédiája ráirányította a figyelmet a levéltár jelentőségére. A diskurzusba a város lakosai is becsatlakoznak, értik, érzik a levéltár fontosságát a saját identitásuk tekintetében is. Az új városi levéltár megnyitásának tervezett időpontja 2017. A főpolgármester megköszönte a hazai és külföldi levéltárak által nyújtott segítséget.

Bettina Schmidt-Czaia a kölni városi levéltár igazgatója beszámolt a levéltár helyzetéről: a levéltári anyag 95%-át sikerült megmenteni, így csupán 55-os a veszteség, a fő probléma, hogy a kimentett anyagok kontextusa teljesen szétesett, évtizedek munkái révén lehet csak helyreállítani az iratok egységét, és valószínűleg akkor sem teljes körűen. Amit lehet digitalizálnak és virtuálisan kezdik meg az anyag rendszerének helyreállítását, a rendszer 2013-ban indul el a tervek szerint.

Az előadók a levéltári anyag restaurálásának és helyreállításának költséget 300-400 millió Euróra becsülték. Michael Diefenbacher, a Német Levéltárosok Egyesületének elnöke kiemelte, a jövőkonceptiók alkotásának fontosságát. A két napos konferencia több szekcióban került lebonyolításra. Az alábbiakban ismertetjük az egyes szekciókat illetve kiemelünk egy-egy érdekesebb előadást.

Az 1. szekció címe A levéltárak jövőkonceptiói címet viselte. Sigrun Eckelmann előadásában a virtuális levéltári kutatási környezet kialakításáról beszélt. Az előadó szerint az ilyen projektek, virtuális rendszerek a jövő levéltára szempontjából kulcsfontosságúak. Előadásában két példára hivatkozott: a FuD Forschungsnetzwerk und Datenbanksystem rendszerre, ami több német egyetem közös kutatási környezete (Bochum, Mainz, Marburg, Tübingen, Wuppertal, Drezda). A rendszer a kutatók számára lehetővé teszi kutatási eredményeiket, a feltárt és digitalizált források, szövegek közzétételét, közös hasznosítását. A másik példa a Kölni Városi levéltár DHAK projektje, azaz a Digitale Historische Archiv Köln projekt bemutatása volt. A DHAK a 2009. évi levéltári katasztrófa után jött létre a Bonni Egyetem közreműködésével, annak érdekében, hogy egy közös platformot hozzon létre a kölni levéltár korábbi használó számára, akik a rendszerben meg tudják osztani saját kutatási eredményeiket és digitális képeit. Michael Gasser előadásában a zürichi könyvtár új digitális ajánlatait mutatta be, A Swissair 180.000 db-ot számláló fotógyűjteményének digitalizálásába és feldolgozásába sikerült a céget anyagilag bevonni.

A 2. szekció „Új gazdasági formák a levéltárak esetében: esély vagy rizikó? címet viselte. Itt elsősorban a német vállalati levéltárak helyzetéről esett szó, illetve külön szerepet kapott a családi-nemesi levéltárak kérdésköre. Christoph Franke a Deutsche Adelsarchiv példáján keresztül mutatta be az alapítványi formában való működéssel járó problémákat. Előadásában az 1960-as évektől vette végig az alapítványként működő levéltár anyagi helyzetét. Érdekes, hogy a levéltárat fenntartó egyesületek támogatása 1970. évi 35%-ról 20%-ra csökkent, ugyanakkor az adományok részesedése 36%-ról 53%-ra emelkedett.

A 3. szekció címe Levéltárak mint modern szolgáltatók címmel került megrendezésre.

Annekristin Schlichte-Künzli „Az online-kutatásokkal kapcsolatos elvárások és kívánságok. Egy svájci felmérés tapasztalatai” című előadásában egy 2011 őszén on-line lefolytatott felmérés eredményeit mutatta be. A felmérést a három svájci levéltári portálon tették közzé,

összesen 105 személy kezdett hozzá a kitöltéséhez, de mindösszesen 32 felmérőlap lett teljesen kitöltve. Véleményem szerint ez igen kevés ahhoz, hogy általános következtetéseket lehessen levonni, ám az előadó ennek ellenér megtette ezt. A felmérés szerint az on-line kutatók több mint fele (58%) valamilyen hivatalos megbízás kutatás keretében használja a digitális portálokat és alig egy harmada azok aránya akik privát érdeklődők. A felhasználók 83%-a rendelkezik felsőfokú végzettséggel, 19%-uk fokozattal. 70%-uk állította magáról hogy rendszeres levéltárhasználók. A felmérés szerint a felhasználók a legfontosabbnak az időrend szerinti keresést tartják, utána jön a teljes szövegű keresés és a levéltári struktúra szerinti kutatás lehetősége. Névterez keresési elvárások csak a 7. helyen kerültek említésre a nyolc különböző felkínált lehetőség közül.

A 4. szekció a Kulturális képzés és a levéltárak címet viselte. Sabine Holtz és Daniel Fähle A helytörténeti LEO-BW rendszer szerepe a kulturális képzésben című előadásában a Baden-Württembergi Területi Levéltár levéltári információrendszerét a LEO (www.leo-bw.de) szolgáltatásait mutatta be. A rendszer 2012 áprilisában indult. A portál elsődlegesen több adatforrás közös keresését teszi lehetővé, ehhez a legfontosabb az adatok normalizálása volt: helynévadatbázis, könyvtári adatbázis, GIS rendszerek adatait kívánták közösen elérhetővé tenni. Jelenleg 1,4 millió adat érhető el a portálon. Arról nem sok szó esett, hogy a rendszert miképpen lehet oktatási célokra felhasználni.

Az immáron hagyományosan a német Levéltári Naphoz kapcsolódó Archivistica szakkiállításon 60 kiállító vett részt. Jelentős részük új digitális technológiákat (adattárolás, adatbázis-építés) és eszközöket (szkenner) mutattak be, ugyanakkor az állományvédelmi-restaurálási területen működő cégek is szép számmal állítottak ki.

Kenyeres István

Beszámoló a Horvát Levéltárosok 46. konferenciájáról Varasd, 2012. október 17–19.

A Magyar Levéltárosok Egyesületének képviselőjeként 2012. október 17. és 19. között részt vettem a Horvát Levéltárosok 46., Varasdön tartott konferenciáján, amit a város *Turist* nevű szállodájában tartottak.

A tanácskozás témája a *speciális levéltárak, speciális levéltári gyűjtemények (Special archives and special collections of archival documents)* volt, ami a mi levéltári fogalmaink szerint az összes, az állami levéltári rendszeren kívüli levéltárat, illetve az állami levéltárak és más intézmények külön gyűjteményeit jelenti. A paletta igen széles, beletartoznak az egyházmegyei, egyetemi levéltárak éppúgy, mint a Horvát Tudományos és Művészeti Akadémia Levéltára vagy a honvédő háború dokumentációs központja. Az előadók ezeket a levéltárakat és külön-gyűjteményeket mutatták be plenáris ülés keretében a hallgatóságunk. Így a digitális, e-levéltári anyagok tárolása, restaurálása, térképészeti gyűjtemények helyzete, könyvtárak külön-gyűjteményei szintén a konferencia tárgyát adták.

Mivel németül tudó kísérőt csak a tanácskozáson kívüli nemhivatalos programokon (városnézés, a vár megtekintése) kaptam, így a konferencia pontos tartalmát csak nagyvonalakban volt lehetőségem megismerni. Az a fajta gondos kíséret, amiben a Magyar Levéltárosok Egyesülete részesíti vendégeit nem gyakorlat, bár a konferencián csak szlovák, bosnyák és a magyar küldöttség vesz részt. Kérdésemre, hogy például a szerb egyesülettel milyen a viszony, udvarias kitérő választ kaptam. Az eszéki levéltár küldöttsége viszont jó együtt működésről számolt be, de nem járnak egymás központ rendezvényeire.

Tapasztalataim arra utalnak, hogy a horvát levéltárak magas szintű munkát folytatnak, ugyanakkor viszont a furcsa, hogy nincs magyar tudó szakember, ami például Varasdon különösen problematikus, hiszen a horvát báni székhely anyagai között igen sok a magyar anyag, az Erdődy család levéltára mellett más magyar családok levéltárai is e levéltárban találhatóak. Ismeretes, a horvát levéltárosok között egyetlen magyar nemzetiségű hölgy található Eszéken (Zita Jukić). Vele csak röviden találkozhattam, mivel nem az MLE szabad részvételi rendszere működik. (Az egyes levéltárak igazgatói jelölik munkatársaik közül a résztvevőket, s az ő költségüket a delegáló levéltár állja.) Aki egyes programokon részt akar venni, megteheti a saját költségén.

Beszélgést folytattam Deana Kovačec elnök asszonnyal, a horvát levéltári egyesület vezetőjével, s kölcsönösen tájékoztattuk egymást országaink levéltári tevékenységéről. Összességében sikeres konferencián vettem részt, amelyen a nyelvi nehézségek ellenére hasznos eszmecserét folytattam. Különösen dicsérő hangnem szóltak Bősze Sándorról, a Somogy megyei Levéltár igazgatójáról, aki az elmúlt években széles körű tudományos együttműködést folytatott a horvát kollégákkal.

Ólmosi Zoltán

**Összefoglaló az Erdély történetére 1918/19-ig terjedő levéltári fondok és
gyűjtemények kiadását koordináló operatív bizottság üléséről
Temesvár, 2012. október 24-26.**

Résztvevők:

Román Operatív Bizottság: Ioan Drăgan, a Román Országos Levéltár igazgatója, Alina Paveselcu, a Román Országos Levéltár aligazgatója, Liviu Boar a ROL Maros Megyei Kirendeltségének osztályvezetője, Daniel Banyai, a ROL Hargita Megyei Kirendeltségének osztályvezetője, Nagy Mihály, ROL Bihar Megyei Kirendeltsége, Gabriela Preotesi, Külügyi Kapcsolatok Irodája (a Román Operatív Bizottság titkára).

Magyar Operatív Bizottság: Gyimesi Endre, a magyar Parlament Kulturális és Media Bizottságának tagja, Á.Varga László, Budapest Főváros Levéltárának főigazgatója, Németh István, a Magyar Országos Levéltár osztályvezetője, Oborni Teréz, a Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének főkutatója, Erdész Ádám, a Békés Megyei Levéltár igazgatója, Horváth J.András, levéltáros (a Magyar Operatív Bizottság titkára).

Ioan Drăgan, köszöntvén a vendégeket, megnyitotta a munkaértekezletet, majd bemutatta, hogy a román fél hol tart a munkálatokkal – 30%-ban feldolgozásra kerültek a levéltári fondok és gyűjtemények. Maros, Máramaros és Hargita megyékben elkészültek az útmutatók. Különböző okból kifolyólag nem készültek el az útmutatók Bihar, Kolozs és Krassó-Szörény megyékben. A ROL igazgatója értékelése szerint 2013 első félévében munkatervbe veszik és nagyvonalakban elkészülnek az útmutatók az összes megyékben, kivételt képez Bihar megye, ahol a levéltár költöztetése miatt elhúzódnak a munkálatok.

A fondok és gyűjtemények leírása/bemutatása (fondtörténet)

Ioan Drăgan kitért a román félnek a gyulai találkozón tett azon javaslatára, amely a fondok és gyűjtemények rövid bemutatására/leírására vonatkozott. Ioan Drăgan megjegyezte, hogy az útmutatón dolgozó román kollegák részéről negatív reakciókat váltott ki ez a kérdés, ugyanis szerintük ez szerkesztési és terjedelmi vonatkozásban nagy különbségekhez vezet; lehetetlené válik egy egységes forma kialakítása, valamint meghosszabbítja a fordítási munkálatok időtartalmát és a kötetek terjedelmét is megnöveli. Ioan Drăgan javasolta ezen

kérdés újratárgyalását olyan értelemben, hogy a továbbiakban vagy a Maros megyei modell kerül alkalmazásra, vagy kiegészítik az útmutatót a fondtörténettel.

Á. Varga László meg van győződve arról, hogy a fondtörténeti leírások kihatással lesznek a munkaterv időtartalmára, bár szükség lenne rá, mégis elfogadja a román fél javaslatát, vagyis a fondtörténet elhagyását. Ioan Drăgan javasolta, hogy a legfontosabb információk a kötetek bevezetőjében kerüljenek bemutatásra.

Németh István elmondta, hogy a MOL-ban számos olyan fond van, amely Erdély és Partium történetére vonatkozik. A B és az F Szekciókban található ezek a fondok. A B Szekció tartalmazza az *Erdélyi Kancellária*, az F Szekció pedig az *Erdélyi Gubernium* 1540-1880 közötti időszakára vonatkozó iratokat. Ezen fondok leírásában részletesen bemutatják a fentebb megnevezett intézményeket, röviden bemutatják a fondokat, feltüntetik az évkört és az iratok mennyiségét. Abban az esetben ha alfondok is vannak, akkor azokat is ismertetik. Az F Szekcióban 500 fond található, amely 3500 iratfolyóméretet jelent. Ezeket a fondokat csak röviden ismertetik, hiszen a már elkészült útmutatók teljes egészében interneten is elérhetők. Liviu Boar megjegyezte, hogy a romániai fondokról is készültek részletesebb ismertetőik, utalván az 1970-es évektől megjelent *Útmutatókra* (Îndrumător). Németh István megjegyezte, hogyha az alfondokban is előkerülnek a romániai megyékre vonatkozó információk, akkor azokat külön fogják feltüntetni. Ioan Drăgan azt mondta, hogy a román fél is hasonlóképpen fog eljárni abban az esetben, hogyha a romániai fondok magyarországi megyékre vonatkozó információkat tartalmaznak.

Á. Varga László elmondta, hogy a fondok eltérő módon vannak rendezve a MOL-ban és a megyei levéltárakban. Ebből kifolyólag rendkívül fontos a MOL-ban található fondok ismertetése. Románia jelenlegi területére vonatkozó információkat külön fogják feltüntetni.

Oborni Teréz hozzászólásában azt mondta, abban az esetben, hogyha a megyék története bemutatásra kerül, akkor szükségtelenné válnak a fondtörténetek.

Elfogadásra kerül Ioan Drăgan azon javaslata, amely a fondtörténet elhagyására vonatkozott.

Bevezetők

Á. Varga László megjegyezte, hogy a bevezetők tartalmazni fogják a megye közigazgatási és egyházi intézményeinek bemutatását, a fondokat **tematikus csoportosításban** és nem külön kerülnek bemutatásra. Németh István megjegyezte, hogy ez hasonlít a MOL-ban alkalmazott módszerhez.

Á. Varga László azt mondta, hogy Pál Antal Sándor elvégezheti a Maros megyei modell esetében a szükséges kiegészítéseket és módosításokat, így új etalon jönne létre. Á. Varga László és Pál Antal Sándor kibővítik a bevezetőt és kidolgoznak egy egységes struktúrát a bevezetők egységesítése érdekében. Ezt az új szerkezeti felépítést november elején elküldik a munkatervben érdekeltek számára.

Erdész Ádám megjegyezte, hogy jó volna kidolgozni egy etalont a magyarországi levéltárak számára is.

Németh István ismertette a MOL eddigi eredményeit: azonosították az útmutatóba kerülő fondokat, összeállították a leírásokat, és reméli, hogy az év végéig elkészül az összes fondismertetés. 2013 júniusáig elkészülnek fondismertetések. Nem számítanak nehézségekre, mert Magyarországon már korábban elkészültek a különböző levéltári segédletek.

Békés megyében 5 fond van, ismertetik a Hadtörténeti Levéltár fondjait és a személyes fondokat és gyűjteményeket is.

Fordítás

Ioan Drăgan megjegyezte, hogy a fordításra levéltárosokat kell felkérni, méghozzá olyan levéltárosokat, akik nagyon jól ismerik a két nyelvet és komoly történelmi tudással kell rendelkezniük.

Az év végéig kijelölik a fordítókat. Á. Varga László azt javasolta, hogy a fordítói csoport felügyeletére Pál Antal Sándort kérjék fel, és várja a román fél javaslatát.

Ami a fordítási költségeket illeti, mint ahogyan azt a Protokollumban is rögzítésre került, a magyar fél fedezi. Á. Varga László megjegyezte, hogy Maros megye esetében el is készült a fordítás, ez lehetne a kiadásra kerülő első kötet. Mihelyt elvégzik a fordítás ellenőrzését, Á. Varga elküldi annak elektronikus változatát a munkatervben érdekelték számára.

Abban az esetben, hogyha a kötetek az elkészülés sorrendje szerint kerülnek kiadásra, akkor ellenőrizni kell, hogy minden megye esetében van-e annyi irat, hogy külön kötetben jelenjenek meg. Ezt a kérdést a kötetek számozásának szempontjából mielőbb tisztázni kell.

A fondok bemutatásának sorrendje

Horváth J. András megjegyezte, hogy a fondok bemutatásának tekintetében nagy különbség van a két ország között: a magyarországi levéltárak esetében tematikusan és kronologikusan kerülnek bemutatásra, míg a román viszonylatban a fondsorszámozást veszik alapul.

Á. Varga László javasolta, hogy a betűrendes felsorolásban tüntessék fel az alfondokat is. Ioan Drăgan megjegyezte, hogy a Romániában kiadott Útmutatókban (Îndrumător) a fondok tematikus csoportosításban kerülnek bemutatásra. Á. Varga javaslata az információk megismétlését jelentené.

Horváth J. András szintén felvetette a romániai fondok bemutatásának sorrendjét. Ioan Drăgan rámutatott, hogy az utolsó találkozón lefektetett elvek szerint romániai viszonylatban a fondsorszámozást veszik alapul. Azonban az Útmutatókban (Îndrumător) a fondok tematikusan kerülnek bemutatásra, amelyet fel lehet használni.

Ioan Drăgan szerint meg kell vizsgálni, hogy a tematikus bemutatásra való áttérés mennyi időt vesz igénybe. Javasolja, hogy Maros megye esetében ez az év végéig készüljön el.

A tárgymutató kérdésének eldöntése attól függ, hogy a fondok tematikusan vagy sorszámozás szerint kerülnek bemutatásra.

A levéltári útmutatóban a fondok és gyűjtemények tematikusan kerülnek bemutatásra, követve az Útmutatókat (Îndrumător).

A magyarországi levéltárak új szervezeti formája

Gyimesi Endre ismertette az idén hatályba lépett az új levéltári törvényt, illetve a levéltárak új intézményi felépítését. A megyei levéltárakat átvették a megyei önkormányzatoktól és a MOL-lal közösen létrehoztak egy új szervezeti formát – a Magyar Nemzeti Levéltárat. Budapest Főváros Levéltára és még négy városi levéltár nem képezi részét ennek a rendszernek. Ez az új szervezet a Kulturális Minisztérium második legnagyobb intézménye.

A 2013. évi első találkozó időpontjának kijelölése

Á. Varga László közölte, hogy a jövő évi találkozóra 2013. március 25-29. között kerülne sor Nyíregyházán. A magyarországi levéltárak 2013. március 15-ig elkészítik a fondismertetéseket és a Nyíregyházi találkozón megvitatják, hogy ezek közül melyek tekinthetők kész munkáknak.

dr. Á. Varga László

Beszámoló a Vajdasági Levéltári Dolgozók Egyesülete konferenciáján való részvételről Újvidék, 2012. december 6-7.

A Vajdasági Levéltári Dolgozók Egyesülete, az Újvidéki Történelmi Levéltár és a Vajdasági Levéltár által közösen szervezett kétnapos konferencián, illetve Nemzetközi Levéltári Konzultáción Magyarországról P. Holl Adrienn (Budapest Főváros Levéltára) és Cseh Gergő Bendegúz (Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltára) vett részt.

A **„Levéltári elmélet és gyakorlat – a jövő megérkezett?”** c. konferencia tematikája a következő rendszert követte:

1. *A most képződő levéltári anyag védelme- a XXI. század kihívásai (az elektronikus iratvezetés szempontjából)*

1.1. *Az elektronikus iroda vezetése*

1.2. *A levéltári anyag hozzáférhetősége az új technológiák fényében*

1.3. *A levéltárak és az adatvédelem*

2. *Digitalizáció vagy mikrofilmzés ?*

2.1. *A levéltárak és a levéltári anyag a Web-en*

A rendezvényen P. Holl Adrienn „Mikrofilmzés és/vagy digitalizálás” címen tartott prezentációs előadást, melyben az előadás címére válaszolva elmondta: mikrofilmzés vagy digitalizálás dilemmája kapcsán saját és intézménye véleménye is az hogy mindkettőt folytatni kell. Tehát mikrofilmzés és digitalizálás a helyes cím. A megőrzés és a kutathatóság dilemmájára csak összetett válasz adható. Ma, amikor a technika így felgyorsult és nekünk sem szabad lemaradni és kutatóbaráttá kell válnunk, de nem elfelejtve, hogy az elsődleges célunk a ránk bízott maradandó értékű iratanyag megőrzése eredetiben az örök időkre. Tömegesen nagyobb léptékben az eredeti iratanyagot komplex állományvédelmi tevékenységgel lehet megőrizni, ki-ki a saját háza táján átgondolt emberi és technikai lehetőségekkel és anyagi források birtokában tud döntést hozni. A poliészter alapú mikrofilmet összehasonlítva a kompozit alapú merevlemezekkel, húsz év tapasztalata után megállapíthatjuk, hogy a digitálisan tárolt adathordozóra történő információ másolása kerül többbe.

A konferencián Cseh Gergő Bendegúz is előadást tartott „Hálózatok a világhálón? Állambiztonsági iratok nyilvánossága a Történelmi Levéltárban” címmel. Előadásának központi gondolata az volt, hogy az 1997 óta működő állambiztonsági levéltár folyamatos kettősségben dolgozik: egyfelől minden más hazai levéltárhoz képest nagyobb az itt támasztott elvárás a nyilvánosság megteremtésére, másfelől viszont a különösen védendő személyes adatok „koncentrációja” is az ÁBTL által őrzött iratanyagban a legnagyobb. Mindezen elvárások között – igaz, megváltozott névvel – de már 15 éve egyensúlyozik a levéltár több-kevesebb sikerrel, ennek a munkának a részleteiről és megoldásairól szolt az előadó számítógépes prezentációval illusztrált előadásában.

P. Holl Adrienn és Cseh Gergő Bendegúz

Beszámoló az örmények a magyar kultúráért című rendezvényről Marosvásárhely, 2013. október 12-14.

Kétnapos ünnepségsorozattal (2013. október 12-14.), valamint erdélyi kirándulással ünnepelte fennállásának ötödik évfordulóját a Marosvásárhelyi Örmény–Magyar Kulturális Egyesület. A MÖMKE, eddigi tevékenységének, nívós rendezvényeinek köszönhetően kivívtá

a marosvásárhelyi, az erdélyi magyarság megbecsülését. A péntek délutáni tárlatnyitón és a szombati gálaesten szépszámú közönség tette tiszteletét.

Pénteken Duha István képzőművész faragványából nyílt kiállítás a Bernády Ház emeleti galériáiban, míg szombat délután a Kultúrpalota kistermében zajlott a születésnap ünnepség. Utóbbi ceremóniamestereként Biluska Annamária színművésznő lépett a kisterem színpadára, rövid köszöntőbeszéde után a Grazioso vonósnégyes játszott.

Dr. Puskás Attila az egyesület elmúlt öt évének tevékenységét, az elért eredményeket ismertette vetített képes előadása során. – Kétfajta ember él Erdélyben: aki örmény és aki még nem tudja, hogy az – nyitotta poénos felütéssel beszédét Puskás Attila, majd az egyesület mottóját, Ingrid Bergman mondatait ismertette: „Légy önmagad. A világ imádja az eredetit!” Nemcsak öt éve fedeztük fel, hogy kik vagyunk. Vásárhelyen már az 1900-as évek elején is tartottak örmény bált. Egyesületünk hét éve alakult, öt éve jegyeztettük be és váltunk hivatalossá. Nagyon fontos volt számunkra, hogy meghatározzuk, mi az, ami örménnyé és magyarrá tesz minket itt, Marosvásárhelyen. A Budapesten élő dr. Issekutz Sarolta segítségével, Kilyén Ilka, Váradi Mária szorgalmazása nélkül ma nincs MÖMKE. Minden hónap első szerdáján tartjuk rendezvényeinket. Az elmúlt öt év alatt körülbelül hetvenet. Eseményeink meghatározott stratégia szerint zajlanak: időrendi sorrendben kiállítás-megnyitó, örmény kaleidoszkóp, megemlékezés az örmény genocídiumra, őszi gasztronómiai rendezvény, az örmény kultúra napjai, adventi koncert. A nyár folyamán kirándulásokon, búcsúkon való részvétel. Irányelveinket az identitáserősítés, az egyéni motiváció, a kívülállók meghallgatása határozza meg. Az örmények kuláklisán voltak, hallgatniuk kellett, így sokakból kitörlődött a hovatarozás érzése. Mi a szentistváni sokszínűség, erdélyiség hívei vagyunk. Befogadók, ahogyan minket is befogadtak ide. Az erdélyi kultúra részei vagyunk, az erdélyiség gondolatát próbáljuk megélni, megvalósítani. Tevékenységeinknek része az ismeretterjesztés (történelem, kultúra, irodalom, egyházi tematika, családfakutatás, személyiségek, helytörténeti kutatások), a tematikus kiállítások, a rendezvényszervezés, a hitéleti tevékenység, a gasztronómia, a tanulmányutak Európában és Örményországban, valamint a más egyesületekkel való kapcsolattartás.

– Örmény–Magyar Kulturális Egyesület – a névben benne van az identitás, a gyökerek és a befogadó régió – tette hozzá Lokodi Edit, a megyei tanács alelnöke, az egyesület védnöke. – Nagyon tartalmasan repült el ez az öt év, a rendezvények színvonalasak voltak, minőségiek, érdekesek. Az egyesület vallja, hogy az örmény származás része az erdélyi magyar kultúrának. Erre kívánnak utat építeni. Közösen, kisebbség a kisebbséggel. Az örmények nemesi származásúak vagy kulákok voltak, gazdagok, legtöbbjük értelmiségi. Első erdélyi iskolájukat a XVII. században alapították. Sorsuk párhuzamos a magyarságéval, ők is az egyetemes keresztény hit védelmezői voltak.

– Sorstársak vagyunk, történelmünkben sok közös vonás található – mondta beszédében Peti András alpolgármester. – A genocídium, Örményország 90%-ának elvesztése, a Trianon utáni, Magyarországra való kitelepedés. Önök halmozottan kisebbségi létre kényszerültek, de ez nem gátolta meg Önöket az érvényesülésben. Az oszmán birodalom örményországi betelepítései, az ottani többszörös közigazgatási átrendezések, amelyek mind az örmények ellen irányultak – milyen tanulságos ez számunkra manapság.

Csige Sándor vezető konzul a csíkszeredai magyar főkonzulátus nevében szólalt fel és tolmácsolta dr. Zsigmond Barna Pál főkonzul üzenetét. Majd az október 6-án meggyilkolt aradi vértanúk közül Kiss Ernő és Lázár Vilmos utolsó mondatait idézte. – Milyen gyönyörű szavak, az igazi hazafiak üzenete. Pedig két örmény származású honvéd tábornoktól származnak. Az erdélyi városiasodás és kultúra fontos támasza volt e kis népesség. Hálával

tartoznak nekünk, mert befogadtuk őket és mi hálával tartozunk nekik, mert oly sok mindennel segítettek bennünket, magyarokat. Orbán Balázs írta róluk: „Örülhetünk előremenetelükön, mert e nemzettöredék nem lett hálátlan e hazához”. Tudatában vagyunk a vásárhelyi rendezvény jelentőségének. Kívánjuk, hogy e nemzettöredék gyarapodjon lélekben, lélekszámban, szükségszerű anyagiakban egyaránt – mondta a főkonzul, majd az est összművészeti része vette kezdetét. Kecskés Ávéd Erika hegedűjátéka (zongorán kísérte Ávéd Éva) után Kilyén Ilka szavalta örmény költők Nagy Attila által fordított verseit, majd Aszalós Enikő énekelt örmény népdalokat (Szakács Mária zongorakíséretével). Az est zárásaként pedig a Puskás Attila és Ávéd Rózsa által szerkesztett, az évforduló alkalmából megjelent, *Örmények a magyar kultúráért* című kötetet mutatták be a közönségnek.

Tyekvicska Árpád